

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Dopady recese na výkonnost zemí Evropské unie

Vypracoval: Tomáš Vlastník

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Erika Urbánková

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vlastník Tomáš

Provoz a ekonomika

Název práce

Dopady hospodářské recese na výkonnost zemí Evropské unie

Anglický název

Impact of recession on the performance of the European Union

Cíle práce

Cílem práce bude shrnutí, zhodnocení a analyzování dopadů soudobé finanční krize na výkonnost zemí Evropské Unie. Popsány budou také příčiny a faktory krize, které přispěly k rozpoutání současné finanční krize. Teoretická část bakalářské práce poskytne obecný pohled na charakteristiku a mechanismy vzniku recese. Bude zaměřena na vysvětlení základních pojmů a makroekonomických ukazatelů, které se vztahují k problematice krize, jmenovitě - HDP, HNP, inflace, zadluženost, bankovní systém, hospodářský cyklus. Popsány budou dopady krize na celou EU. Praktická část si klade za cíl aplikaci těchto teoretických poznatků při analýze dopadů světové krize na ekonomiku evropské Unie. Na základě analýzy ekonomických ukazatelů bude provedena komparace vybraných, krizí nejvíce zasažených, zemí EU. Získané poznatky budou použity ke zhodnocení dopadů krize na výkonnost EU.

Metodika

Teoretická část práce bude vycházet ze studia odborné literatury o ekonomii, monetární a fiskální politice, zadluženosti, mezinárodní dluhové pomoci, rozvoje ekonomik a dokumentů zabývajících se problematikou finančních krizí. Analytická část práce bude zaměřena na čerpání z internetových zdrojů, především Eurostat, Centrální evropské banky, Českého statistického úřadu a Evropské banky pro rozvoj. V práci bude využita metoda deskripce a komparace.

Harmonogram zpracování

1. Zápočet LS/2013: kompletní vyplnění zadání BP/DP na Badis.czu.cz + vyhledávání a studium literatury
2. Zápočet ZS/2014: vypracování teoretické části práce
3. Zápočet LS/2014: vypracování analytické části práce, závěr

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

Hospodářský vývoj, HDP, finanční a bankovní krize, dluhový problém, interdependence, Evropská unie

Doporučené zdroje informací

DVOŘÁK, Pavel. Finanční krize jako globální problém a možnosti jejího vzniku v ČR. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 80-86729-09-5.

DVOŘÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.

HOLMAN, Robert. Ekonomie, 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 720 s., ISBN 978-80-7400-006-5.

HOLMAN, Robert. Dějiny ekonomického myšlení. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.

KLVAČOVÁ, Eva. Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-012-6.

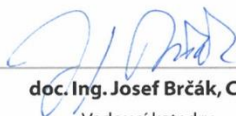
SEDLÁČEK Tomáš, Ekonomie dobra a zla. Nakladatelství 65. pole 2009 ISBN 978-80-87506-10-3.

Vedoucí práce

Urbánková Erika, Ing.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.
Děkan fakulty

V Praze dne 14.2.2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Dopady recese na výkonnost zemí Evropské unie“ jsem vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucí práce paní Ing. Eriky Urbánkové a pouze za použití literatury a dalších zdrojů uvedených v příloze bakalářské práce.

Tomáš Vlastník

V Praze dne 2.2.2014

Poděkování

Děkuji paní Ing. Erice Urbánkové zejména za přínosné rady a odborné konzultace při zpracování této bakalářské práce.

Dopady recese na výkonnost zemí Evropské unie
Impacts of the recession on the performance of the European
Union countries

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá dopady recese na země Evropské unie, nejen z hlediska teoretických faktorů, ale také popisuje vznik, průběh a dopad soudobé finanční krize na příkladech ekonomiky Německé spolkové republiky a Řecka na fungování Evropské Unie.

Teoretická část bakalářské práce poskytne obecný pohled na charakteristiku a mechanismy vzniku recese. Je zaměřena na vysvětlení základních pojmů a makroekonomických ukazatelů, které se vztahují k problematice krize, jmenovitě - HDP, HNP, inflace, zadluženost, bankovní systém, hospodářský cyklus. Popsány budou dopady krize na celou EU.

Předložená práce vychází ze studia odborné literatury o ekonomii, monetární a fiskální politice, zadluženosti, mezinárodní dluhové pomoci, rozvoji ekonomik a z dokumentů, zabývajících se problematikou finančních krizí. Z velké části se vzhledem ke své aktuálnosti opírá o internetové zdroje, jmenovitě jde o internetové stránky Eurostat, Centrální evropské banky, Českého statistického úřadu, Ministerstva financí a dalších institucí.

Analýzou teoretických poznatků budou zhodnoceny dopady světové krize na ekonomiku Evropské unie. Na základě analýzy ekonomických ukazatelů bude provedena komparace vybraných zemí EU, které byly krizí nejvíce zasaženy. Získané poznatky budou použity ke zhodnocení dopadů krize na výkonnost celé EU.

Klíčová slova

Hospodářský vývoj, HDP, finanční a bankovní krize, dluhový problém, Evropská unie

Summary

This bachelor's thesis deals with the effects of the economic recession on the European Union countries. It also describes the origin of the crisis, its progress and impact of the financial crisis on two of European Union countries: Germany and Greece.

Theoretical part provides a general summary of recession's characteristics and mechanisms of its origin. Its aim is to explain the basic terms and macroeconomic indicators that relate to the problem of the crisis, specifically - GDP, GNP, inflation, debt, banking system, economic cycle. There will be described impacts of the crisis on European Union.

Bachelor's thesis is based on study of literature of economics, monetary and fiscal policy, debt, international debt helping, economy development and documents that deal with the financial crisis. Part of the bachelor's thesis is based on Internet resources, because of its timeliness, specifically websites of: Eurostat, European Central Bank, Czech Statistical Office, Ministry of Finance and other institutions.

Impact of the global crisis on the economy of the European Union will be evaluated through the analysis of theoretical knowledge. Comparison of two selected EU countries will be based on the analysis of economic indicators. This knowledge will be used to evaluate the impact of the crisis on the performance of the European Union countries.

Key words

Economic development, GDP, financial and banking crisis, debt problem, European Union

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Cíle práce a metodika	12
2.1 Cíle práce	12
2.2 Metodika	12
3. Teoretická východiska	13
3.1 Finanční systém.....	13
3.2 Finanční trh	14
3.3 Fungování finančního trhu	14
3.4 Nejdůležitější pojmy	15
3.5 Definice finanční krize.....	20
4. Analytická část.....	22
4.1 Začátek finanční krize v USA	22
4.2 Finanční krize v Evropské unii	24
4.2.1 Rok 2008.....	24
4.2.2 Rok 2009-2010	25
4.2.3 Rok 2011.....	26
4.2.4 Rok 2012.....	26
4.2.5 Rok 2013.....	29
5. Zhodnocení výsledků.....	31
5.1 Řecko.....	31
5.2 Německo	33
5.3 Porovnání Řecka a Německa s EU.....	34
5.3.1 Hrubý domácí produkt v tržních cenách.....	35
5.3.2 Hrubý domácí produkt na obyvatele.....	37
5.3.3 Vládní dluh	38

5.3.4 Inflace	39
5.5.5 Míra nezaměstnanosti	40
6. Závěr	42
7. Seznam použitých zdrojů.....	45
8. Přílohy.....	49

1. Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje především na vznik, průběh a dopad celosvětové finanční krize, která nastala v letech 2008 - 2009, a jejíž důsledky se v ekonomikách zemí EU i mimo ní projevují dosud. Tato krize propukla v USA jako krize hypoteční a díky úzkému provázání ekonomik a své hloubce se rychle dostala i na evropský kontinent. Světové hospodářství bylo postiženo jako celek, globální ekonomika nezažila obdobný kolaps od roku 1929.

Téma mé bakalářské práce je zaměřeno na velmi aktuální a diskutované téma, v současnosti probíhající, finanční krizi a její dopady na ekonomiky vybraných postižených států.

S finančními krizemi se moderní dějiny setkávají poměrně často, zpravidla vždy probíhají ve vlnách, a přestože lze vyzorovat určité společné rysy, spouštěcí mechanismy bývají různé. Vzhledem k propojenosti ekonomik dnešních států se jednotlivé krize rychle šíří a vytváří lavinový efekt, na jehož zastavení je potřeba nejrůznějších regulačních zásahů států a nadnárodních institucí.

Příčin spouštějících krizí je mnoho. Za jeden z největších je považován koncept papírových peněz, fixní směnné kurzy, insolvenční zákony a znehodnocování měn. Ačkoliv cílem této práce není výlet do minulosti finančnictví, je třeba si uvědomit, že v posledních dekáдах krizí výrazně přibýlo. Jelikož svět je nyní propojen více než kdy jindy, je také nutné uvědomit si následky z pohledů globalizace světové ekonomiky. Riziko je větší, než jsme schopni si připustit. Za všechny velké myslitele jmenujme Josepha Stiglitze: „Dodnes existují obavy z finanční nákazy zachvacující svět, kdy zhroucení měny na jednom trhu přivodí i pád trhů ostatních“

Krize finančního sektoru mají vážné důsledky pro celou společnost, počínaje nezaměstnaností méně vzdělaných vrstev obyvatelstva a konče vážnými politickými problémy. Za všechny jmenujme krizi třicátých let minulého století, nástup fašismu k moci a propuknutí druhé světové války.

2. Cíle práce a metodika

2.1 Cíle práce

Hlavním cílem práce je shrnutí, zhodnocení a analyzování dopadů soudobé finanční krize na výkonnost zemí Evropské unie. Popsány budou také příčiny a faktory krize, které přispěly k rozpoutání současné finanční krize. Teoretická část bakalářské práce poskytne obecný pohled na charakteristiku a mechanismy vzniku recese. Bude zaměřena na vysvětlení základních pojmů a makroekonomických ukazatelů, které se vztahují k problematice krize, jmenovitě – HDP, HNP, inflace, zadluženost, bankovní systém, hospodářský cyklus. Popsány budou dopady krize na celou Evropskou unii. Praktická část si klade za cíl aplikaci těchto teoretických poznatků při analýze dopadů světové krize na ekonomiku dvou vybraných zemí Evropské unie. Na základě analýzy ekonomických ukazatelů bude provedena komparace těchto zemí a získané poznatky budou následně použity ke zhodnocení dopadů krize na výkonnost států.

2.2 Metodika

Teoretická část práce vychází ze studia odborné literatury o ekonomii, monetární a fiskální politice, zadluženosti, mezinárodní dluhové pomoci, rozvoje ekonomik a dokumentů zabývajících se problematikou finančních krizí. Analytická část práce je zaměřena na čerpání z internetových zdrojů, především Eurostat, Centrální evropská banka, Český statistický úřad a Evropská banka pro rozvoj.

V analytické části je taktéž provedeno vlastní porovnání vybraných zemí EU s celkovým průměrem EU. V bakalářské práci jsou využity metody deskripce a komparace.

3. Teoretická východiska

3.1 Finanční systém

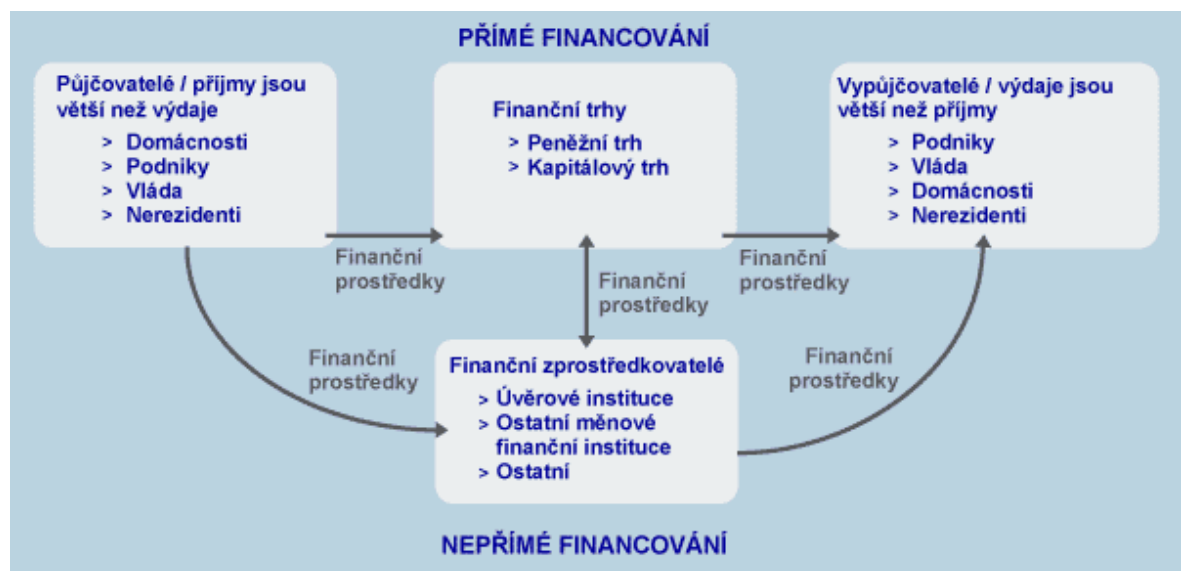
S dopady celosvětové ekonomické krize se stále více ukazuje, že finanční stabilita hraje zásadní úlohu v celém finančním systému a ekonomice. S rostoucím počtem finančních institucí nabývá globální finanční stabilita stále většího významu.

Finanční systém se skládá z:

- finančních trhů, které směřují volné prostředky od půjčovatелů k vypůjčovatелům
- finančních zprostředkovatelů, kteří zprostředkovávají nepřímý kontakt mezi půjčovateli a vypůjčovateli
- finanční infrastruktury, která umožňuje převod plateb a dále obchodování, zúčtování a vypořádání cenných papírů.

Na následujícím schématu je znázorněna funkce finančních systémů, ve kterých jsou v rámci přímého financování zahrnuty i finanční trhy.¹

Schéma č. 1: *Funkce finančních systémů*

Zdroj: *Evropská centrální banka*

¹ *Evropská centrální banka - Finanční stabilita* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.cs.html>

3.2 Finanční trh

Samotný pojem trh popisuje Peštová a Rotport jako oblast ekonomiky, ve které dochází ke směně zboží, tedy k výměně výsledků činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty. Finanční trh je pak dále vysvětlen jako ta oblast trhu, která soustřeďuje nabídku a poptávku po platebních prostředcích a kapitálu v peněžní formě. Finanční trh tak spojuje všechny subjekty, které sem přicházejí, prostřednictvím tzv. finančního sektoru (banky, pojišťovny, peněžní burzy). Finanční trh není jednoduší, protože peněžní prostředky mají různé formy.²

Ve Slovníku ekonomie je finanční trh místem, kde se emitují a směňují cenné papíry, především obligace a akcie. Dále je ve Slovníku finanční trh rozdělen na primární a sekundární, přičemž primární je vysvětlován jako trh fiktivní, jelikož reálně neexistuje a funguje prostřednictvím bank. Zatímco sekundární trh se realizuje v rámci fyzicky existující burzy cenných papírů.³

3.3 Fungování finančního trhu

Hlavní funkcí finančních trhů je přemísťování volných peněžních prostředků, přičemž hlavním předpokladem fungování finančního trhu je existence subjektů, které nabízejí a subjektů, které mají zájem o nákup. Předmětem směny na finančních trzích jsou volné peněžní prostředky, tedy ty, které určitým ekonomickým subjektům přebývají. Dalším předpokladem existence finančních trhů je organizované spojení mezi jejich účastníky, které je zajišťováno bankami, burzami cenných papírů, investičními společnostmi a dalšími finančními zprostředkovateli.

Pokud bychom hlavní funkci finančního trhu rozvedli do konkrétních forem, hovoříme o třech různých funkcích:

1. Funkce cenotvorná – umožňuje střet nabídky a poptávky a je zdrojem informací pro emitenty a investory

² PEŠTOVÁ, S., ROTPORT, M. *Slovník ekonomických pojmů*, s. 75

³ ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 338, 341-342

2. Funkce depozitní – souvisí s možností vkládání volných peněžních prostředků přebytkovým subjektům do nástrojů finančních trhů
3. Funkce alokační – spočívá ve výběru různých forem finančních investic z hlediska jejich rizika, výnosnosti a likvidity⁴

3.4 Nejdůležitější pojmy

Hrubý domácí produkt (HDP, Gross Domestic Produkt – GDP)

Domácí produkt je základním národohospodářským agregátem. Představuje ukazatel, podle něhož můžeme posoudit výkonnost ekonomiky, a vypovídá o průměrné životní úrovni v zemi. Je to tok zboží a služeb, vyrobených na území určité země za určité období.⁵

Hrubý domácí produkt může být definován třemi způsoby:

- 1) produkční metoda (produkce – mezispotřeba + daně z produktů – dotace na produkty)
- 2) výdajová metoda (výdaje na konečnou spotřebu + tvorba hrubého kapitálu + vývoz výrobků a služeb - dovoz výrobků a služeb)
- 3) důchodová metoda (náhrady zaměstnancům + daně z výroby a z dovozu - dotace + čistý provozní přebytek + čistý smíšený důchod + spotřeba fixního kapitálu)⁶

Hrubý národní produkt (Gross National Product, GNP)

Hrubý národní produkt představuje veškerou finální produkci v peněžních jednotkách – tedy celkový objem výrobků a služeb, vytvořenou za určité období národními výrobními faktory dané země, bez ohledu na to, ve kterém státě působí.⁷

⁴ KOŠTEKOVÁ, V., NOVÝ, M. *Banky a finanční trhy*, s. 25

⁵ HOLMAN, R., *Ekonomie*, s. 409

⁶ Český statistický úřad – *Statistiky* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29

⁷ *Finance – makrodata a EU* [online]. [cit. 2013-12-21]. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/informace/>

Inflace

Inflaci vysvětluje Robert Holman jako růst cen neboli zmenšování kupní síly peněz, tedy zmenšování množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za peněžní jednotku. Na inflaci lze tedy potom pohlížet buď jako na růst cenové hladiny nebo jako na pokles kupní síly peněžní jednotky.⁸

Zadluženost

Zadluženost je ekonomický pojem, který označuje skutečnost, že podnik používá pro financování svých aktiv cizí kapitál. Použití cizího kapitálu ovlivňuje rentabilitu podniku a míru rizika podnikání. Velké podniky jsou financovány zpravidla kombinací vlastního a cizího kapitálu. Financování jen z vlastního kapitálu snižuje celkovou výnosnost, naopak financování pouze z cizího kapitálu není možné z legislativních důvodů (nutnost určité výše základního kapitálu při zahájení podnikání).⁹

Bankovní systém

Bankovní systém neboli bankovní soustava představuje souhrn veškerých bank v daném státě včetně uspořádání jejich vzájemných vztahů.

Bankovní systém České republiky je založen na dvoustupňovém principu, který je typický pro země s tržní ekonomikou. Na vrcholu bankovního systému stojí Česká národní banka jako centrální banka a jejím hlavním posláním je starat se o měnovou stabilitu, jejíž porušení se projevuje v inflaci nebo ve znehodnocování devizového kurzu. Druhý stupeň bankovního systému tvoří síť obchodních/komerčních bank a spořitelen, které provádějí bankovní obchody s podnikatelskými subjekty a obyvatelstvem s cílem dosahovat zisk. Mezi tyto bankovní obchody patří zejména poskytování úvěrů, přijímání vkladů, provádění platebního styku atd.¹⁰

Hospodářský cyklus

Existují různé teorie zabývající se příčinami hospodářských cyklů a Holman je rozděluje do dvou kategorií – na monetární teorie a reálné teorie.

⁸ HOLMAN, R., *Ekonomie*, s. 526

⁹ *Management Mania – pojem zadluženost* [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z WWW: <https://managementmania.com/cs/zadluzenost>

¹⁰ ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 24

Monetární teorie vidí příčinu cyklických výkyvů ve změnách peněžní zásoby, které uštědřují ekonomice poptávkové „šoky“.

Reálné teorie vidí příčinu cyklických pohybů v reálných silách, jako jsou inovační vlny.

Finanční krize

Finanční krize představuje zhroucení tržních cen aktiv – zejména akcií. Příčinou bývá ztráta důvěry investorů v domácí aktiva a snaha převést majetek do peněžních zůstatků nebo do zahraničních aktiv.¹¹

Dluhový problém

Zadluženost může postihnout každý ekonomický subjekt, avšak zadluží-li se stát, jde o problém závažný, protože se týká každého občana dané země. Pavel Dvořák zmiňuje několik pojmů, které se používají pro označení souhrnu státních finančních závazků – veřejný dluh, státní dluh a vládní dluh. Dále vysvětluje, že pojmy nelze užívat jako synonyma, avšak využít subjektivní přístup, který dokáže určit, kdo je v dané situaci dlužníkem a tedy i určit správné označení. Jednotlivé pojmy tedy vysvětluje takto:

Veřejný dluh

- představuje pohledávku vůči současné i budoucí daňové povinnosti obyvatelstva
- označuje dluh všech prvků, které tvoří soustavu veřejných financí (centrální vláda, místní správa a samospráva, parafiskální fondy)¹²

Státní dluh

- přesnější pojem pro *vládní dluh*, jelikož vlády se mění, ale dluh zůstává
- označuje dluh centrální vlády¹³

Vládní dluh

- běžně užívaný pojem v anglické terminologii (government debt)
- jedná se v podstatě o státní dluh (vlády se mění, proto je vhodnější termín *státní dluh*)¹⁴

¹¹ HOLMAN, R., *Ekonomie*, s. 669

¹² DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 79-80

¹³ DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 79-80

Evropská unie

Peštová a Rotport vysvětlují pojem jako největší evropské integrační seskupení, které vzniklo v roce 1967 pod názvem Evropská společenství, a to sloučením vrcholných orgánů tří dosud samostatných integračních útvarů:

- Evropské společenství uhlí a oceli (Montánní unie – 1952)
- Evropské hospodářské společenství (EHS – 1958)
- Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom – 1958)

Název Evropská unie se používá od 1. 11. 1993.¹⁵

Společenství států, které stály na začátku integrace, bylo podstatně menší než současná Evropská unie. Hospodářskou spolupráci v roce 1951 zahájila Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko.

Postupně se připojily další evropské země. Současnou podobu Evropská unie získala 1. července 2013, kdy k ní přistoupilo Chorvatsko, a počet jejích členů vzrostl na 28.¹⁶

Evropská komise

Evropská komise je jedním z hlavních orgánů Evropské unie. Je jejím výkonným orgánem a zastupuje zájmy Evropské unie jako celku, nikoli zájmy jednotlivých členských zemí. Evropská komise připravuje návrhy nových evropských právních předpisů a má také na starosti provádění politik Evropské unie i využívání jejích finančních prostředků.¹⁷

Hlavní úkoly Evropské komise jsou především:

- stanovit cíle a priority činnosti
- předkládat návrhy právních předpisů Evropskému parlamentu a Radě
- řídit a prosazovat politiky EU a plnit její rozpočet
- vymáhat evropské právo (společně s Evropským soudním dvorem)
- zastupovat EU ve vnějších záležitostech (např. při vyjednávání obchodních dohod mezi EU a třetími zeměmi).¹⁸

¹⁴ DVORÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 79-80

¹⁵ PEŠTOVÁ, S., ROTPORT, M. *Slovník ekonomických pojmů*, s. 24

¹⁶ *EUROPA – oficiální internetové stránky Evropské unie, sekce: Členské státy* [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z WWW: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_cs.htm

¹⁷ *Evropa - Evropská unie - Evropská komise* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_cs.htm

¹⁸ *Evropa - Evropská unie - O Evropské komisi* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/about/index_cs.htm

Mezinárodní měnový fond

Mezinárodní měnový fond (česká zkratka: MMF, anglická zkratka: IMF - International Monetary Fund) je organizace 188 zemí, která svou činností podporuje globální měnovou spolupráci, snaží se zajišťovat finanční stabilitu, usnadňovat mezinárodní obchod, podporovat vysokou zaměstnanost a udržitelný hospodářský růst a snižování chudoby na celém světě.¹⁹

Akcie

Akcie jsou obchodovatelné cenné papíry osvědčující vlastnictví části kapitál akciové společnosti. Akcie lze prodávat na burze nebo dohodou partnerů a rozdíl mezi kupní a prodejní hodnotou představuje přírůstek nebo pokles hodnoty akcie.²⁰

Cenné papíry

Cenné papíry jsou pohledávky nebo vlastnické tituly, s nimiž se volně obchoduje na burze cenných papírů. Cenné papíry emitují podniky, správní celky nebo stát. Cenný papír je tedy dokument osvědčující vlastnické právo (akcie) nebo pohledávku (směnka, pokladniční poukázka, obligace). Cenný papír může být na jméno (je na něm uvedeno jméno majitele) nebo doručitele (patří držiteli).²¹

Obligace

Obligace jsou cenné papíry, dlouhodobé dluhopisy opravňující k vyplácení určitého úroku, v zásadě pevného, stanoveného v okamžiku emise. Obligace jsou emitovány a obchodovány na finančním trhu.²²

¹⁹ *International Monetary Fund - About the IMF* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/about.htm>

²⁰ ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 11

²¹ ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 35

²² ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 210

3.5 Definice finanční krize

„Příčinou krize je morální bída. Přelom hospodářské krize? Nevěřím v žádné přelomy samy od sebe. To, čemu jsme zvykli říkat hospodářská krize, je jiné jméno pro mravní bídu. Mravní bída je příčina, hospodářský úpadek je následek.

V naší zemi je mnoho lidí, kteří se domnívají, že hospodářský úpadek lze sanovat penězi. Hrozím se důsledku tohoto omylu. V postavení, v němž se nacházíme, nepotřebujeme žádných geniálních obrátů a kombinací. Potřebujeme mravní stanoviska k lidem, k práci a veřejnému majetku.

Nepodporovat bankrotáře, nedělat dluhy, nevyhazovat hodnoty za nic, nevydírat pracující, dělat to, co nás pozvedlo z poválečné bídy, pracovat a šetřit a učinit práci a šetření výnosnější, žádoucnější a čestnější než lenošení a mrhání.

Máte pravdu, je třeba překonat krizi důvěry, technickými zásahy, finančními a úvěrovými ji však překonat nelze, důvěra je věc osobní a důvěru lze obnovit jen mravním hlediskem a osobním příkladem.“

Tomáš Baťa, 1932

„Finanční krize je plodem nepoctivosti na straně finančních institucí a nekompetentnosti na straně politiků. Americký finanční systém selhal ve svých dvou klíčových druzích odpovědnosti: řízení rizika a alokaci kapitálu. Je smutné, že mnohé z nejhorších prvků finančního systému USA – toxické hypotéky a praktiky, které k nim vedly – byly exportovány do zbytku světa. To vše se dělo ve jménu inovace a jakákoli regulatorní iniciativa byla zavržována s odůvodněním, že by inovaci ohrozila. Tak se inovovalo, ale nikoliv způsobem, který by ekonomiku posílil. Nejlepší mozky v USA věnovaly svůj talent na obcházení standardů a regulací zajišťujících efektivní obchod a bezpečnost bankovního systému. Bohužel úspěšně a my všichni – majitelé domů, zaměstnanci, investoři, daňoví poplatníci – za to zaplatíme.“

Joseph Stiglitz, The fruit of hypocrisy

Slovník ekonomie vysvětluje pojem *krize* v jeho běžném významu jako déletrvající depresi nebo stagnaci hospodářské konjunktury. V přesnějším významu je pojem definován jako proces zvratu hospodářského cyklu v jeho nejvyšším bodě, kterým je zastavena fáze expanze a hospodářství se dostává do fáze deprese. Každá krize přitom odráží napětí a nevyváženost (dílní nerovnováhu) předcházejícího období a připravuje budoucnost pomocí změn, které spoluvytváří.²³

Dvořák upozorňuje na podstatný fakt při vymezení pojmu krize: příčiny ekonomických problémů se nenacházejí v reálné ekonomice, ale vznikají ve finančním systému. V teoretických analýzách jsou pod široký pojem „finanční krize“ zahrnovány následující specifické případy poruch finančního systému:

- krize měnová
 - dochází k prudkému a neočekávanému oslabení kurzu domácí měny
 - projevuje se jako výrazná deprecie nominálního kurzu
 - její důsledky nejsou tak vážné jako důsledky bankovních krizí
- krize bankovní
 - problémy spojené s nedostatečnou likviditou, především s insolvencí bank
 - příčinou bývá ztráta důvěry vkladatelů či dluhová nebo měnová krize
- krize dluhová či úvěrová
 - projevuje se neschopností země splácet zahraniční dluh
 - především v rozvojových zemích
- systemická finanční krize, jež zahrnuje projevy všech (nebo většiny) shora uvedených typů krize, a to s různou vzájemnou kauzalitou²⁴

²³ ECHAUDEMAISON, C-D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 153-154

²⁴ DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 169-170

4. Analytická část

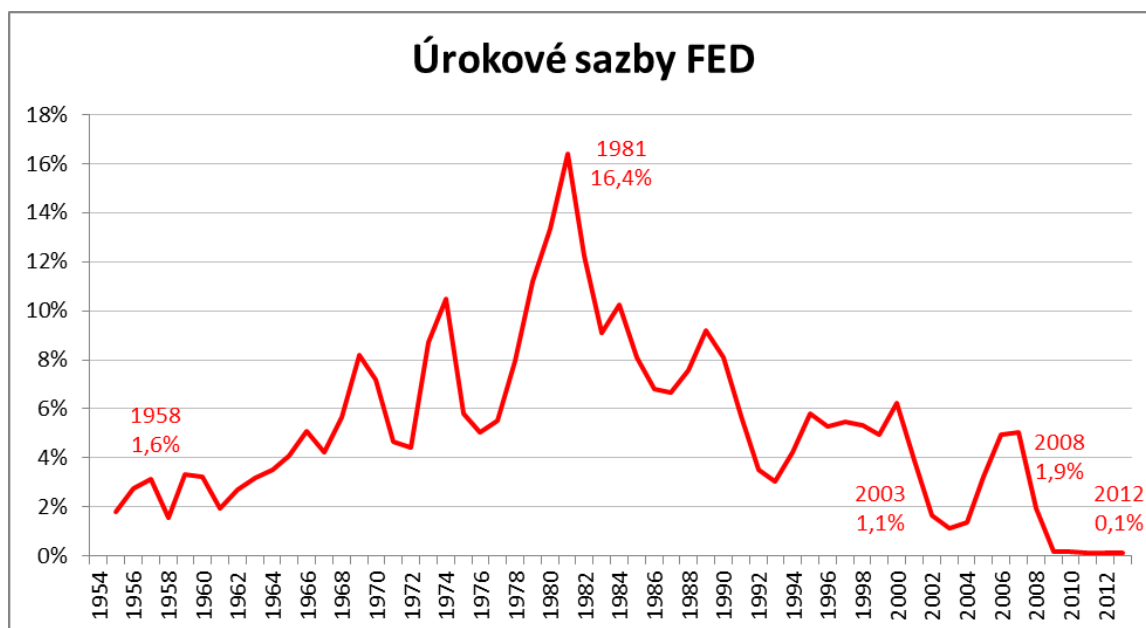
4.1 Začátek finanční krize v USA

Finanční krizi, která ovlivnila dění na kapitálových trzích po celém světě, odstartovaly již v roce 2007 problémy na hypotečním trhu v USA. Hypoteční banky Fannie Mae a Freddie Mac byly zřízeny vládou USA za účelem získávání fondů na financování hypoték. Fannie Mae byla založena Kongresem ve snaze oživit americkou ekonomiku, která trpěla následky deprese z první poloviny třicátých let. V roce 1968 byla Fennie Mae privatizována a současně jí byla vytvořena protiváha v podobě Freddie Mac, která měla zajistit volnou soutěž mezi oběma společnostmi, a zabránit tak monopolizaci trhu s hypotékami.

Na začátku nového tisíciletí se americká ekonomika propadala do recese, na kterou americký federální rezervní systém (FED) reagoval snížením úrokových sazeb až na 1 %. Na následujícím grafu je patrné, že na této úrovni byly sazby naposledy v roce 1958 a nyní se na ní ustálily na celých dvanáct měsíců.²⁵

²⁵ *Finance.cz* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/>

Graf č. 1: Úrokové sazby Federálního rezervního systému

Zdroj dat: *Federal Reserve Economic Data*

Federální rezervní systém byl vytvořen 23. prosince 1913 a slouží jako národní centrální banka. Systém se skládá ze sedmi členských rad guvernérů (se sídlem ve Washingtonu), a dvanácti rezervních bank nacházejí ve velkých městech po celých Spojených státech.²⁶

Právě snížení úrokových sazeb způsobilo boom na americkém trhu s bydlením a hospodářské výsledky obou hypotečních bank byly příznivé. Následně však přišlo rychlé oslabení tempa růstu cen nemovitostí, které bylo následováno jejich propadem. Díky zvýšení úrokových sazeb začal růst počet opožděných plateb i počet propadlých zástav. Tím tedy přibývalo zadlužených nemovitostí, což způsobovalo realizaci ztrát hypotečních bank. Celkově dosáhly ztráty Freddie a Fannie výše 11 miliard dolarů, přičemž celkový objem hypotek, které spravují je v objemu 5,5 bilionu dolarů a představuje tak necelou polovinu hypotečního trhu USA a téměř 40 % amerického HDP. Americká vláda se proto v září 2008 rozhodla převzít kontrolu nad oběma hypotečními agenturami.²⁷

²⁶ *Federal Reserve System - The Structure of the Federal Reserve System* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>

²⁷ *Finance.cz* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/>

Tímto bankrotem hypotečního trhu tedy začala krize, která dále pokračovala pádem mnoha renomovaných investičních bank na Wall Street, přičemž je třeba jmenovat zejména jednu z největších: Lehman Brothers, která 15. září 2008 zažádala o ochranu před věřiteli, čímž vytvořila rekordní bankrot v americké historii.²⁸

4.2 Finanční krize v Evropské unii

4.2.1 Rok 2008

První fáze ekonomické krize se v Evropské unii rozvinula v roce 2008 a zasáhla široké spektrum subjektů soukromé sféry od finančních služeb po automobilový průmysl. V této fázi krize využívala Evropská unie své standardní nástroje, které již měla k dispozici, včetně standardního (ne)využití kondicionality.²⁹

Princip kondicionality vysvětluje Euroskop následovně: princip kondicionality podmiňuje poskytnutí rozvojové pomoci zlepšováním stavu demokracie, právního státu a ekonomickými reformami v předmětných zemích a Evropská unie se jej snaží ve vzájemných vztazích prosazovat.³⁰

Jako „kondicionalita“ se v analýzách evropské integrace obvykle označuje mechanismus podmiňující vstup nového členského státu do Evropské unie splněním rozsáhlého katalogu pravidel. Koncept kondicionality je zaměřen primárně na vnější vztahy Evropské unie, kde se kromě rozšiřování objevil také na příklad v rozvojové politice. Nejviditelnější mechanismus kondicionality uvnitř „předkrizové“ Evropské unie byl spojen s existencí eurozóny. V této počáteční fázi finanční krize Evropská komise standardně upozorňovala na státy porušující limity pro rozpočtový deficit a veřejný dluh a Rada standardně na tato upozornění reagovala vydáním doporučení příslušnému státu ke změně jeho chování. S cílem pomoci nečlenským státům eurozóny v problémech s veřejnými rozpočty schválila Rada

²⁸ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

²⁹ KOZÁK, K., WEISS, T., SCHULZOVÁ, H. *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*, s. 60

³⁰ *Euroskop* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>

postupně půjčky ve výši 3,1 miliard pro Lotyšsko, 6,5 miliard pro Maďarsko a 5 miliard eur pro Rumunsko.³¹

Euroskop popisuje realitu o zakládajících smlouvách, ve kterých se v souvislosti s eurem mluví o hospodářské a měnové unii. Realitu, ve které však došlo pouze k ustavení měnové unie, aniž by existovala hospodářská unie, přičemž se tvůrci měnové unie domnívali, že po zavedení společné měny bude docházet ke konvergenci členských ekonomik a v budoucnosti ke vzniku hospodářské unie. Ve skutečnosti však nastal opak - rozdíly mezi silnými a periferními ekonomikami se prohlubovaly, jelikož stejná měnová politika nevyhovovala hospodářsky rozdílným členům měnového klubu. Částečnou náhradou hospodářské unie bylo stanovení závazných pravidel pro ekonomické politiky členských států v Paktu stability a růstu. Navíc se součástí maastrichtské smlouvy stala tzv. doložka neposkytnutí pomoci (no bail-out clause), která měla zajistit, že ostatní státy nebudou zachraňovat zemi, která se nezodpovědnou fiskální politikou dostane do potíží. Ani jedno z těchto opatření však nebylo dodrženo.³²

4.2.2 Rok 2009-2010

Druhá vlna krize naplno propukla na přelomu let 2009 a 2010 a je označována jako suverénní dluhová krize nebo krize veřejných rozpočtů a její vnější projevy byly ve všech problémových státech obdobné. Globální trhy nedůvěřovaly schopnostem států plnit své finanční závazky, což vedlo k růstu úroků vyžadovaných od nově emitovaných státních dluhopisů či dokonce odmítnutí tyto dluhopisy vůbec kupovat. Zvýšení nákladů na obsluhu veřejného dluhu tak způsobilo další zvýšení zadlužování problémového státu, a tím i snižování jeho kredibility. Stoupající úrokové míry pak byly přerušeny až žádostí státu o unijní pomoc, která by jej na čas zbavila tlaku globálních ekonomických aktérů a také mu poskytla přístup k finančním zdrojům. Unijní pomoc využilo v roce 2010 Řecko (05/2010-06/2011) a Irsko (11/2010-06/2011), a to i přestože bylo až do vypuknutí krize dáváno za vzor prosperující ekonomiky, která plnila kritéria Paktu růstu a stability lépe než Německo.

³¹ KOZÁK, K., WEISS, T., SCHULZOVÁ, H.. *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*, s. 56-58

³² *Euroskop* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

Zdrojem irské prosperity byly částečně nízké daně, výhodná poloha a angličtina. Z velké části však šlo o prosperitu taženou gigantickou úvěrovou expanzí. Od roku 2002 do podzimu 2008 vzrostl objem irských bankovních úvěrů trojnásobně – na více než 250 procent hrubého domácího produktu.³³

4.2.3 Rok 2011

V roce 2011 jako další stát využilo unijní pomoc také Portugalsko (05/2011-06/2011).³⁴ V případě irské krize nelze určit žádné problémy ve veřejných financích, šlo totiž výhradně o bankovní krize způsobené nadměrným růstem objemu úvěrů. V případě Portugalska však nelze hovořit o bankovní krizi, ale o úpadku mezinárodního obchodu představovaného obchodním schodkem ve výši 8,75 % HDP za posledních dvanáct měsíců (konče dubnem 2011). Žádná členská země EU nemá větší schodek, kromě toho Portugalsko má i hluboký deficit platební bilance, takže schodek obchodu není kryt přílivem investic ani turistickým ruchem. Jednotkové náklady na práci vzrostly během období 1995–2010 o 49,7 procenta. V Německu, pro srovnání, o necelých šest procent.³⁵

4.2.4 Rok 2012

Přestože akcie na světových trzích v roce 2012 vydělávaly, kvůli dluhové krizi v eurozóně a hrozbě fiskální krize ve Spojených státech ale ceny mnohem víc kolísaly. Právě krize v eurozóně měla na vývoj akciových trhů v uplynulém roce zásadní vliv. Napětí vyvrcholilo v polovině roku, kdy se rychle zvyšovaly náklady na obsluhu dluhu zemí na periferii eurozóny a kdy se také začalo otevřeně hovořit o tom, že by eurozóna nemusela vydržet po-

³³ *Finmag* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/265510-evropska-krize-jak-to-vsechno-zacalo>

³⁴ KOZÁK, K., WEISS, T., SCHULZOVÁ, H.. *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*, s. 61-62

³⁵ *Finmag* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/265510-evropska-krize-jak-to-vsechno-zacalo>

hromadě. Pak ale zakročil prezident Evropské centrální banky Mario Draghi s dnes už památnou větou, že ECB udělá cokoli, aby euro zachránila.³⁶

V roce 2012 se finanční svět dožadoval strukturálních zásahů – ať už odchodu Řecka z eurozóny nebo zřízení společných evropských dluhopisů, avšak Euroskupina schválila druhý soubor opatření finanční pomoci pro Řecko (21. únor 2012), a to ve výši 130 miliard eur.³⁷ Kypr byl dalším státem, který zažádal o finanční pomoc (27. červen 2012) s cílem řešit napětí ve svém bankovním sektoru a makroekonomické nerovnováhy. Necelý měsíc nato schválila Euroskupina finanční pomoc Španělsku, tentokrát s cílem podpořit rekapitalizaci španělských finančních institucí. 29. června se konal summit, na kterém představitelé zemí souhlasili s tím, aby byl vytvořen mechanismus bankovního dohledu a aby Evropský stabilizační mechanismus mohl na základě příslušného rozhodnutí financovat banky přímo ze svých zdrojů.³⁸ Tento verdikt o přímé rekapitalizaci přetřel začarovaný kruh, který se v praxi projevoval tak, že o peníze pro své banky vždy žádaly vlády a bankám je pak půjčovaly. Nové půjčky ale zvyšovaly zadlužení státu a státy si kvůli horším makroekonomickým ukazatelům půjčovaly na trzích za dražší peníze, což dále prohlubovalo celkový dluh země. Od tohoto rozhodnutí tedy banky mohly žádat přímo Evropský stabilizační mechanismus, aniž by to zhoršovalo rating dané země.³⁹

Následující graf ukazuje výši příspěvku členských států do fondu Evropského stabilizačního mechanismu, jehož založení bylo členskými státy podepsáno 2. února 2012.⁴⁰

Graf č. 2: *Finanční příspěvky členských států do Evropského stabilizačního mechanismu*

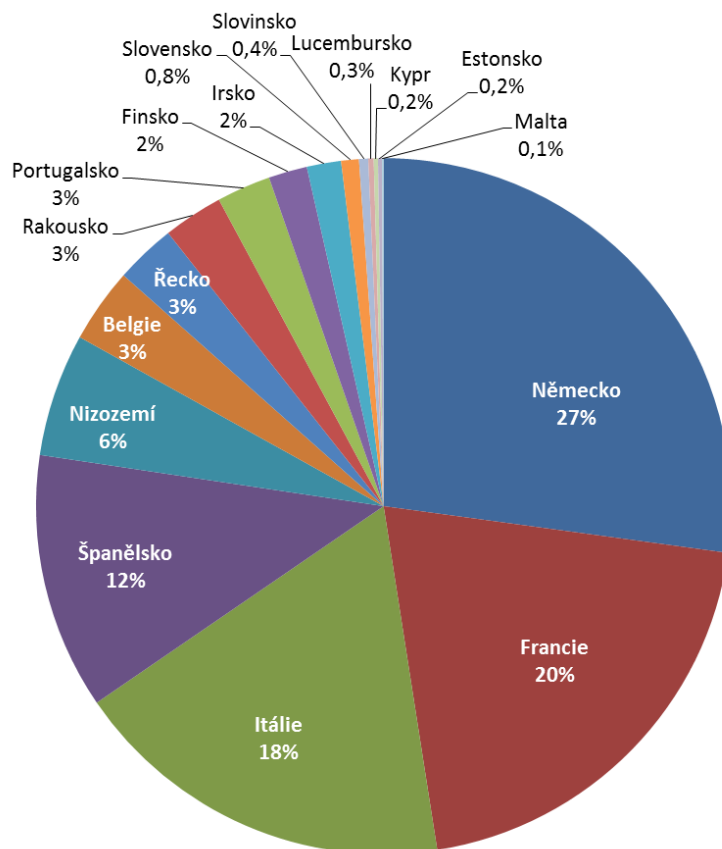
³⁶ *Byznys ihned* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://byznys.ihned.cz/c1-59024020-burzy-v-roce-2012-akcie-slusne-vydelavaly-kvuli-krizi-ale-ceny-mnohem-vic-kolisaly>

³⁷ *Česká televize - EU v roce 2012: Naděje obnovena* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/208947-eu-v-roce-2012-nadeje-obnovena/>

³⁸ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

³⁹ *Česká televize - EU v roce 2012: Naděje obnovena* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/208947-eu-v-roce-2012-nadeje-obnovena/>

⁴⁰ *European stability mechanism – About us* [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z WWW: <http://www.esm.europa.eu/index.htm>

Zdroj dat: *European stability mechanism*

Další důležitou událostí roku 2012 je návrh Komise, podle kterého by Evropská centrální banka od 1. ledna 2013 odpovídala za plnění specifických úkolů dohledu souvisejících s finanční stabilitou bank v eurozóně a také bank zemí mimo eurozónu, které si přejí pod tento mechanismus spadat.⁴¹

Evropský stabilizační mechanismus je stálý krizový mechanismus finanční pomoci pro státy patřící do eurozóny. ESM má poskytnout stabilizační podporu pro členské státy, které zažívají nebo jsou přímo ohroženy závažnými finančními problémy prostřednictvím řady finančních nástrojů.⁴²

⁴¹ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

⁴² *EurActiv – Evropská unie, portál o EU* [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/evropsky-stabilizacni-mechanismus-010365>

4.2.5 Rok 2013

Na začátku roku 2013 prováděly skupiny odborníků z Evropské komise, Evropské centrální banky a Mezinárodního měnového fondu hodnocení hospodářského programu Portugalska a Irska. V případě Portugalska bylo zjištěno, že problémy stále přetrvávají a je tedy třeba dále dodržovat program; v případě Irska bylo zaznamenáno zlepšení udržitelnosti a příprava na trvalé ukončení programu financování.⁴³

V roce 2013 měl také podle plánu zahájit činnost Evropský stabilizační mechanismus, avšak kvůli prohloubení dluhové krize se státy usnesly, že Evropský stabilizační mechanismus zahájí svou činnost již 1. července 2012 s tím, že úvěrová kapacita Evropského stabilizačního mechanismu bude 500 mld. eur a bude přezkoumávána každých 5 let, celková výše upsaného kapitálu bude 700 miliard eur a zbývajících 200 miliard eur bude sloužit jako rezerva k zajištění ratingu. 80 miliard eur bude tvořit splacený kapitál, který uhradí členské státy eurozóny během 5 let (na návrh Německa) počínaje červencem 2013. Zbýlý kapitál bude členskými státy přislíben.⁴⁴

V březnu roku 2013 se řešila otázka zachování stávající úrovně nouzového poskytování likvidity Kypru, která byla schválena a následně se všechny země eurozóny spolu s Evropskou komisí, Evropskou centrální bankou a Mezinárodním měnovým fondem dohodly na řešení mimořádné situace Kypru – na programu restrukturalizace finančního sektoru s tím, že domácí bankovní sektor dosáhne do roku 2018 průměru Evropské unie. Během jara proběhly další hodnotící mise v Řecku (dluh zůstává udržitelný), Portugalsku (pokrok v oblasti hodnocení státních výdajů) a Irsku (pokrok v cestě k udržitelnosti a přípravy na ukončení programu).⁴⁵

⁴³ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

⁴⁴ *Euroskop* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

⁴⁵ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

12. září poslanci Evropského parlamentu schválili návrh Komise z roku 2012 – jednotný mechanismus dohledu dostal zelenou a od září 2014 se přibližně 150 největších bank Evropské unie podřídí přímému dohledu Evropské centrální banky.⁴⁶

V září roku 2013 uplynulo již pět let od pádu americké banky Lehman Brothers a pět let se od té doby v ekonomice i politice častěji používá slovo „krize“. Reakce Evropské unie na celou krizi shrnuje Euroskop jako masivní legislativní aktivitu, která dokonce zastínila dosavadní boj s globálním oteplováním.⁴⁷

Na konci října roku 2013 předložilo 18 evropských ekonomů návrh na rozdělení eurozóny na „silnější“ a „slabší“ část. Tento krok by mohl pomoci zadluženým zemím s růstem konkurenceschopnosti, avšak měl by naopak negativní dopad na Německo, které prosperuje ze slabšího eura vysokým exportem. Skupina ekonomů navrhovala rozdělení eurozóny na slabší jižní státy a na silnější severní státy, které by si měly zavést silnější euro.⁴⁸

⁴⁶ *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>

⁴⁷ *Euroskop – Zpravodajství* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9047/22701/clanek/unijni-boj-s-krizi-legislativa-za-kazdou-cenu/>

⁴⁸ *EurActiv – Evropská unie, portál o EU – Ekonomika a euro* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/rozdeleni-eurozony-by-poskodilo-nemecko-upozornuji-ekonomove-evropska-unie-euro-krize-recko-hampl-mejstrik-navratil-michl-011224>

5. Zhodnocení výsledků

5.1 Řecko

Řecko je členem Evropské unie (1981) i eurozóny (2001). Přes svůj rozpočtový deficit a veřejný dluh zůstává zapojeno v systému mezinárodního obchodu zejména díky službám, zemědělským a potravinářským produktům (bavlna, tabák a tabákové výrobky, víno, olivový olej, hrozinky, citrusové plody, suché plody), surovinám (bauxit, hliník a jeho produkty, koncentráty rud barevných kovů, železná ruda, magnezit, azbest, cement, mramor) a produktům průmyslové výroby (zejména farmaceutické výrobky a spotřební zboží).

Problémy Řecka neotřásají jen eurozónou, avšak celou Evropskou unií a rozproudily i debatu týkající se za prvé budoucnosti eura, za druhé i otázku další koordinace hospodářských politik. Přestože mnohé informace tvrdí, že Řekové si mohou za své problémy sami svým nezodpovědným hospodařením, je to jen částečná pravda a je třeba se podívat na dlouhodobý vývoj a také brát v potaz nakumulování několika faktorů, které v konečné kombinaci vytvořily problém.⁴⁹

Ekonomika Řecka se již šestý rok potýká s recesí. Celkově od roku 2008 klesl HDP o 25 % a prognózy se shodují, že vzestup lze očekávat až koncem roku 2014. Pozitivní je výrazný pokles inflace, jejíž roční tempo růstu v r. 2012 kleslo z 3,3 % v r. 2011 na 1,5 %. Naopak zvláště znepokojivá je prudce rostoucí nezaměstnanost, která překonává jeden historický rekord za druhým (roční průměr 2012 24,4 %, 12.2012 26,4 %, tj. 1,368 mil. registrovaných nezaměstnaných, nezaměstnanost žen 29,3 %, ve věkové skupině 15-24 let 57,5 %, 25-34 let 34 %).

Řecké hospodářství je od roku 2008 v recesi, přičemž v roce 2009 se poprvé plně projevil dopad globální finanční krize, který nedostatky národní ekonomiky a snižující se konkurenceschopnost jen umocňovaly. Když se v roce 2010 rating řeckých dluhopisů propadl na úroveň „junk“ (odpad) a jejich úroková míra se dostala nad únosnou mez, zesílily na mezinárodních finančních trzích tlaky na tyto dluhopisy, a tím i na společnou evropskou měnu. Kvůli oprávněným obavám z bankrotu řecké státní poklady i kvůli negativnímu dopadu na

⁴⁹ ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. s. 98-99

stabilitu společné evropské měny se v dubnu 2010 Evropská komise, Evropská centrální banka a členové eurozóny rozhodly poskytnout Řecku záchranný úvěr ve výši 110 mld. eur (odsouhlasení 2. května 2010).⁵⁰

Tato unijní pomoc je označována jako „řecký balíček“ a krátce po jeho dojednání se Euroskupina dohodla i na vytvoření všeobecného Evropského mechanismu finanční stabilizace a Evropského nástroje finanční stability (7. června 2010). Právě z tohoto mechanismu čerpalo finanční prostředky Irsko i Portugalsko. Avšak kvůli vágnímu zakotvení těchto mechanismů ve zřizovacích smlouvách bylo dohodnuto omezení délky jejich existence do roku 2013.⁵¹

Rok 2011 znamenal pro Řecko ekonomickou revitalizaci a strukturální reformy, jejichž zavádění bylo provázáno protesty veřejnosti. Avšak výsledky reforem byly nedostatečné a prohlubující se úvěrová krize v eurozóně vyústila v říjnu 2011 v rozhodnutí Rady poskytnout Řecku druhý záchranný úvěr ve výši 109,1 mld. eur. Výše řeckého dluhu se však Mezinárodnímu měnovému fondu stále jevila jako dlouhodobě neudržitelná, proto byla Řecku v prosinci 2012 umožněna další operace na jeho snížení, a to zpětný odkup části státních dluhopisů v rukou soukromého sektoru. Na konci roku 2012 se řecké ekonomické klima zlepšilo a hrozba vyloučení z eurozóny byla zažehnána. Hodnoty makroekonomických ukazatelů však nedospěly k žádné zásadní změně k lepšímu.⁵²

Řecko je řazeno do problematických států skupiny PIGS (Portugalsko, Itálie, Řecko, Španělsko), přičemž hlavními znaky, které je spojují, jsou zejména: poloha na periferii Evropy, neexistence ideální ekonomické struktury (výjimka je Itálie) a nízké daně.⁵³

Řecko předsedá od 1. 1. 2014 Radě EU, přičemž si klade za cíl snížení nákladů na vedení předsednictví a dále se chce více zaměřit na zaměstnanost, migraci, námořní politiku a samotný růst. Vzhledem k dlouhodobým problémům země se nabízí otázka, zda finanční zátěž představovaná předsednictvím bude pro Řecko zvládnutelná. Řecko si však stanovilo

⁵⁰ *Business info* [online]. [cit. 2013-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19222.html>

⁵¹ KOZÁK, K., WEISS, T., SCHULZOVÁ, H.. *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*, s. 63

⁵² *Business info* [online]. [cit. 2013-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19222.html>

⁵³ ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. s. 99-100

rozpočet na aktivity předsednictví 50 milionů eur a plánuje jej nepřekročit. Pro srovnání – Česká republika vynaložila při svém předsednictví v roce 2009 více než dvojnásobek.⁵⁴

5.2 Německo

Německo bylo v roce 1952 jedním ze šesti zakládajících států původního společenství ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli). Po druhé světové válce se ve spojení s Německem mluvilo o „hospodářském zázraku“, o jehož příčinách se dodnes diskutuje. Za německý hospodářský zázrak je označováno období rychlého hospodářského rozvoje po druhé světové válce. Mezi některé jeho příčiny mohla patřit na příklad hospodářská pomoc prostřednictvím Marshallova plánu, odstranění centrálního plánování nebo i po válce zachované a nezničené podniky.

Co se týká celkového průběhu krize v Německu, německé hospodářské instituty, které předvídají budoucí ekonomický vývoj, neočekávaly tak rychlý a intenzivní průběh krize, což mělo za následek, že se jejich předpovědi mijely s reálným vývojem. Instituty se proto rozhodly nezveřejňovat prognózu na rok 2010, a to z důvodu panující extrémní nejistoty, díky níž by nebyla jakákoli prognóza smysluplná.⁵⁵

Německo se v roce 2010 zotavilo po krizovém období let 2008-2009 rychleji, než bylo očekáváno. Růst HDP v roce 2010 přesáhl 5%, přičemž prognostici předpokládali zvýšení maximálně o 3,5 %. Další růst pokračoval i v roce následujícím, avšak rok 2012 už tak výrazný růst nezaznamenal. Na německém hospodářství se totiž negativně projevila řecká krize, jelikož německý bankovní sektor je držitelem pohledávek za Řeckem a také je Německo nuceno účastnit se dalších záchranných akcí.⁵⁶

⁵⁴ *EurActiv – Evropská unie, portál o EU – Evropa dnes* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/recko-v-cele-eu-co-nas-ceka-pristi-pulrok-011411>

⁵⁵ *Export do SRN* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.expordosrn.cz/article/nemecke-hospodarske-instituty-odmitaji-kvuli-krizi-zveřejnovat-prognoz>

⁵⁶ *Business Info* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19044.html>

Když si v květnu 2010 vyjednálo Řecko s Evropskou unií a Mezinárodním měnovým fondem půjčku 110 miliard eur, byla největší část pomoci ze všech zemí eurozóny přisouzená právě Německu, které mělo Řecku poskytnout cca 22,4 miliardy eur.⁵⁷

Německá ekonomika obstála v konkurenci s řadou jiných evropských zemí a i v tomto těžkém krizovém období nadále roste. Německo si tak stále drží pozici nejsilnějšího hráče eurozóny – pokud hodnotíme rating eurozemí.⁵⁸

Německo předsedalo Evropské unii již třikrát, poprvé v druhé polovině roku 2004, kdy vystřídal Řecko, podruhé na začátku roku 1999 a třetí předsednictví bylo v první polovině roku 2007.

Při třetím předsednictví Německa byl tvořen společný 18 měsíční program pro období leden 2007 - červen 2008, a to společně s Portugalskem a Slovinskem. Hlavní priority zahrnovaly: institucionální reformu, energetickou politiku, sociální odpovědnost, spravedlnost a posílení vnějších vztahů.⁵⁹

5.3 Porovnání Řecka a Německa s EU

Situace Německa a Řecka je porovnávána na základě makroekonomických ukazatelů, které nejvhodněji vyjadřují aktuální stav hospodářství. Statistická data pochází ze statistického úřadu Evropské unie – z Eurostatu. Eurostat získává všechna data od těch organizací, které mají ve členských státech pověření k jejich shromažďování. Eurostat tato data převádí do takové podoby, aby byla porovnatelná, a postupně také zavádí jednotnou metodiku k jejich získávání, zpracování vyhodnocování.

Data za obě země jsou porovnávána s průměrem Evropské unie k roku 2012 – tedy s průměrem 27 členských států - ještě před vstupem Chorvatska do Evropské unie. Celkem se srovnání týká následujících pěti makroekonomických ukazatelů:

⁵⁷*Euroskop* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

⁵⁸ *Business Info* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19044.html>

⁵⁹ *Euroskop – Členské státy* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/434/sekce/nemecko/>

1) Hrubý domácí produkt v tržních cenách v milionech eur

- data od roku 2004 do roku 2012

2) Hrubý domácí produkt na obyvatele v eurech

- data od roku 1995 do roku 2012

3) Vládní deficit - % z HDP

- data od roku 2001 do roku 2012

4) Inflace – Roční průměrná změna v %

- data od roku 2001 do roku 2012

5) Míra nezaměstnanosti v %

- data od roku 1992 do roku 2012

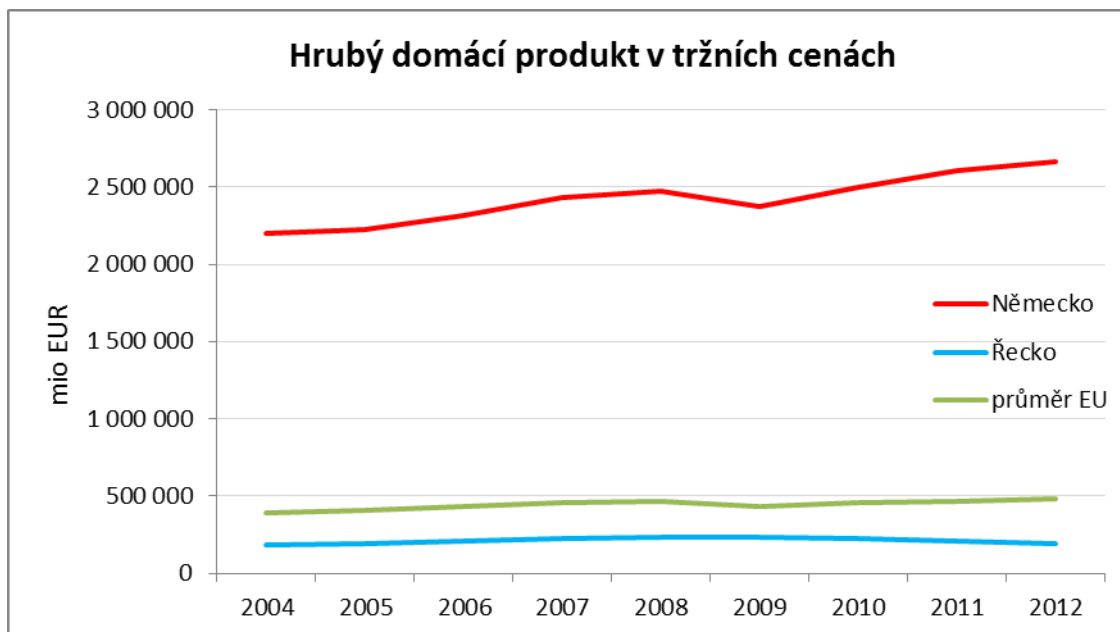
5.3.1 Hrubý domácí produkt v tržních cenách

Prvním porovnávaným makroekonomickým ukazatelem je hrubý domácí produkt v tržních cenách, který je v grafu uvedený v milionech eur. Celkové monitorované období představuje časovou osu devíti let.

Hrubý domácí produkt je ukazatel ekonomické situace národa. Odráží celkovou hodnotu veškerého zboží a služeb vyprodukovaných za dané období na určitém území, přičemž jsou od této hodnoty odečteny meziprodukty, které se na přidané hodnotě nepodílejí.⁶⁰

⁶⁰ *Obecná databáze Eurostatu (česká verze)* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

Graf č. 3: Porovnání - Hrubý domácí produkt v tržních cenách

Zdroj dat: Eurostat

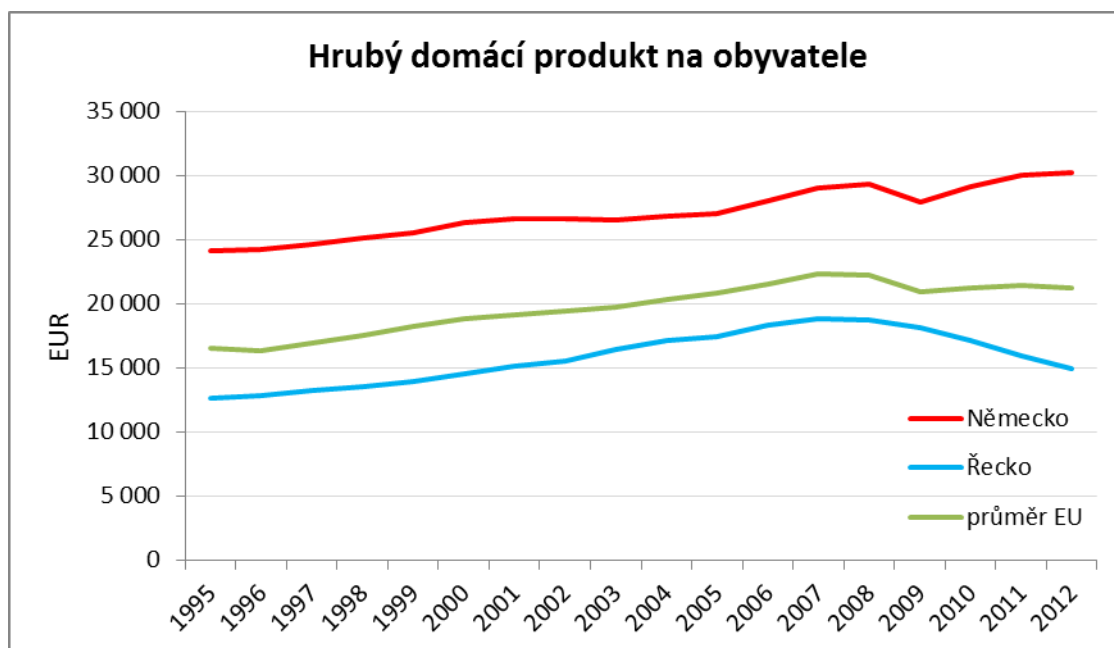
Při pohledu na graf, ve kterém je srovnání výše HDP, je patrný obrovský rozdíl Německa od Řecka a průměru Evropské unie. Podle dat Světové banky se Německo za rok 2012 umístilo na čtvrtém místě z pohledu největších ekonomik světa, a tím pádem se tedy jedná o stát se čtvrtým nejvyšším HDP na světě. V monitorovaném období vykazovaly oba státy i průměr za Evropskou unii růst svého HDP až do roku 2008. V roce 2009 došlo k poklesu, ve kterém Řecko setrvává až do dnes. Německý HDP oproti tomu v roce 2009 narostl o 5 % v porovnání s předchozím rokem. Podobně tomu bylo i s průměrem Evropské unie, který po poklesu v roce 2009 začal také znova růst. Přestože Řecko zaznamenalo v roce 2009 pokles jen necelé jedno procento oproti roku předchozímu, klesání HDP stále pokračuje a k roku 2012 byl pokles již 7 % oproti předchozímu. Pokud bychom srovnali pokles řeckého HDP v tržních cenách od roku 2008 do roku 2012 – činí dokonce 17 %.

Co se týká HDP všech členských států Evropské unie, tak na posledních třech příčkách se s nejnižší úrovní HDP v tržních cenách dlouhodobě drží Malta, Kypr a Estonsko. Nejvyšší HDP má samozřejmě Německo, následované Francií a Velkou Británií.

5.3.2 Hrubý domácí produkt na obyvatele

Druhým srovnávaným ukazatelem je také hrubý domácí produkt, tentokrát propočten na obyvatele, díky čemuž umožňuje srovnání výkonnosti i těch ekonomik, které se liší svou velikostí.⁶¹

Graf č. 4: Porovnání - Hrubý domácí produkt na obyvatele

Zdroj dat: Eurostat

Hrubý domácí produkt na obyvatele má samozřejmě opět nejvyšší Německo, na druhém místě je unijní průměr a Řecko až na místě posledním. První pokles nastal u Řecka a průměru Evropské unie v roce 2008, v Německu až v roce 2009. Unijní pokles HDP na obyvatele měl nejrychlejší spád, v roce 2009 to byl téměř 6 % pokles, avšak v roce 2010 už opět začal růst. Jiná situace byla ovšem v Řecku, kde pokles stále trvá – od roku 2008 do roku 2012 poklesl HDP na obyvatele o více než 20%. Naopak Německo zaznamenalo během těchto let nárůst o celá 3 %.

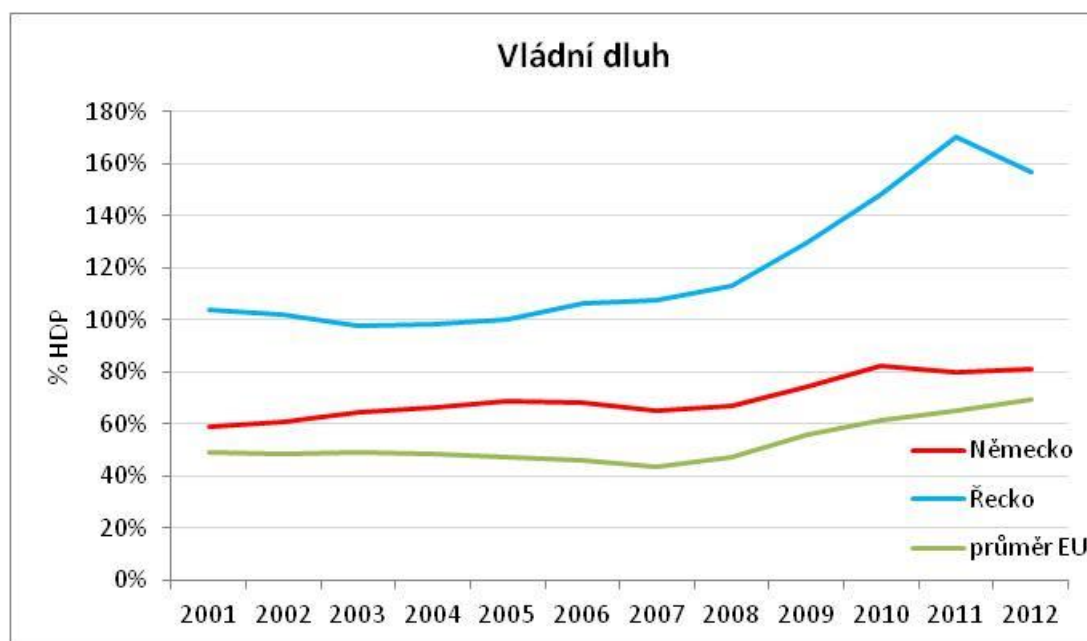
Ze všech členských států Evropské unie vykazuje nejnižší hrubý domácí produkt na obyvatele Bulharsko, Rumunsko a Litva. Oproti tomu nejvyšší HDP na obyvatele je v Lucembursku, které je následováno Dánskem, Švédskem a Irskem.

⁶¹ Obecná databáze Eurostatu (česká verze) [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

5.3.3 Vládní dluh

Třetím porovnávaným ukazatelem je hrubý dluh vládních institucí. Vládní dluh je definován v Maastrichtské smlouvě jako celkový konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí (v nominální hodnotě ke konci roku) v následujících kategoriích vládních závazků: oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti s výjimkou finančních derivátů a půjčky. Sektor vládních institucí zahrnuje ústřední vládní instituce, národní vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení. Časové řady jsou vyjádřeny v procentech HDP (hrubý domácí produkt v běžných cenách) a miliónech eura. Základní data se vyjadřují v domácí měně a Evropská centrální banka je pomocí devizového kursu platného na konci příslušného roku přepočítává na eura.⁶²

Graf č. 5: Porovnání – Vládní dluh (% z HDP)

Zdroj dat: Eurostat

Do roku 2008 se vládní dluh Řecka pohyboval stále kolem 100-110 % HDP, avšak po roce 2009 narostl až na 130 % z HDP a tento růst pokračoval až do roku 2011, kdy vládní dluh dosáhl výše 170 % HDP. Poslední údaj z roku 2012 už zaznamenává mírný pokles dluhu, a to na 160 % HDP.

⁶² Obecná databáze Eurostatu (česká verze) [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

Od roku Německý vládní dluh se do roku 2008 držel na přibližně stejné úrovni kolem 60-65 % HDP. V následujících dvou letech však vládní dluh narůstal – v roce 2009 činil 75 % HDP a v roce 2010 již 82 % HDP. Od roku 2011 začal německý vládní dluh mírně klesat. Co se týká průměrného vládního dluhu Evropské unie, do roku 2008 nepřekročil hranici 50 %, avšak v roce 2009 začal růst a poslední hodnota z roku 2012 dosahuje výše necelých 70 % HDP.

Od roku 2008 do roku 2012 byly tedy změny vládních dluhů následující: řecký vládní dluh narostl o 44 % HDP, německý pouze o 14 % a průměrný dluh zemí Evropské unie o 22 %.

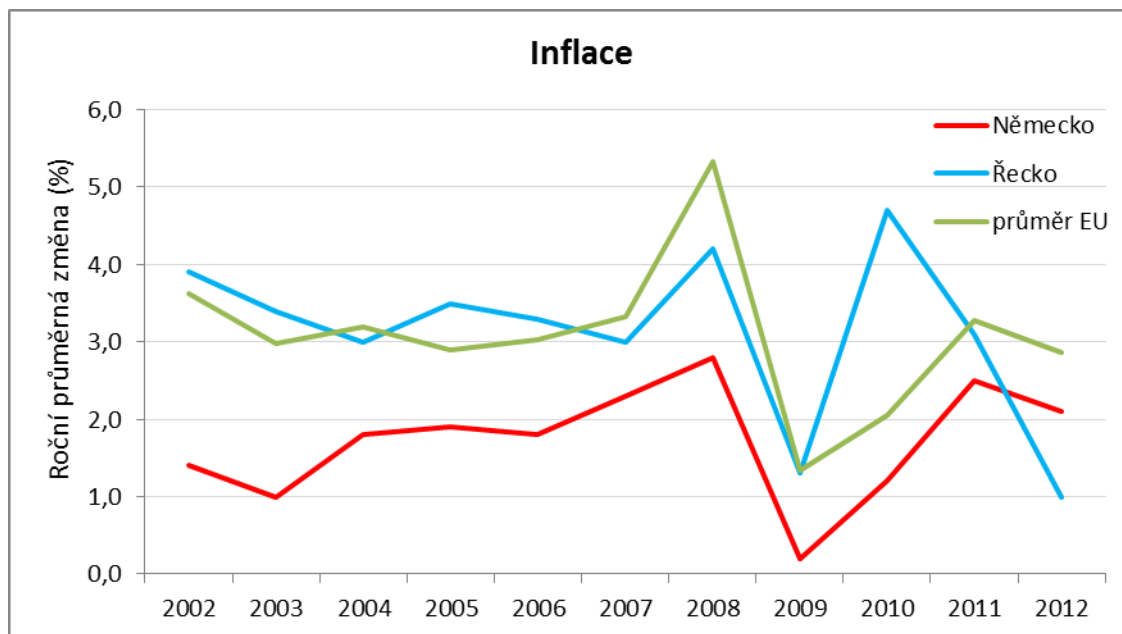
Nejvyšší úroveň vládního dluhu ze všech členských států Evropské unie má právě Řecko, následované pochopitelně dalšími jižními státy – Itálií a Portugalskem. Irský vládní dluh se v posledním monitorovaném roce 2012 umístil na čtvrtém nejvyšším místě. Naopak nejnižší úroveň vládního dluhu má Estonsko, následně Bulharsko a na třetím místě pak Lucembursko.

5.3.4 Inlace

Makroekonomický ukazatel inflace znázorňuje projev ekonomické nerovnováhy, důsledkem které dochází k nárůstu hladiny cen. Pro mezinárodní srovnání inflace spotřebitelských cen jsou vytvořeny harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICP), které se používají k hodnocení kritéria inflační konvergence a ke stanovení cenové stability (pro účely měnové politiky).⁶³

⁶³ *Obecná databáze Eurostatu (česká verze)* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

Graf č. 6: Porovnání – Inflace (roční průměrná změna v %)

Zdroj dat: Eurostat

Nejvyšší roční průměrná změna inflace byla v roce 2008, a to u všech tří zkoumaných subjektů. V Německu změna v tomto roce dosáhla výše 2,8 %, v Řecku 4,2 % a průměr Unie dokonce 5,3 %. Do roku 2008 rostla ročně inflace v Řecku přibližně o 3 %, v Německu se nárůst pohyboval kolem 2 % a v Evropské unii kolem 3% - podobně jako v Řecku. V roce 2009 nebyl nárůst v žádné ze zkoumaných zemí nijak výrazný, avšak od roku 2010 začala inflace opět narůstat, a to nejvýrazněji v Řecku – o necelých 5 %. Poslední údaj z roku 2012 však naopak vykazuje nejnižší změnu inflace právě v Řecku a nejvyšší v průměru Evropské unie.

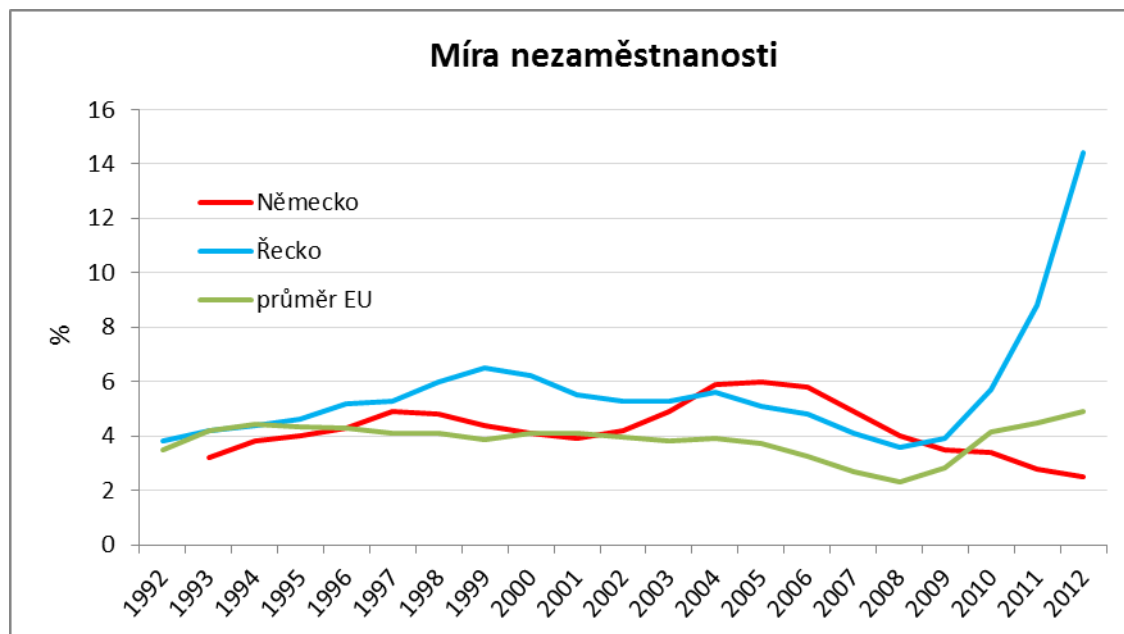
V posledním zkoumaném roce 2012 byla nejvyšší úroveň inflace mezi členskými státy Evropské unie v Maďarsku, Estonsku, na třetím místě je Polsko se Slovenskem, které jsou těsně následovány Českou republikou.

5.5.5 Míra nezaměstnanosti

Posledním srovnávaným ukazatelem je míra nezaměstnanosti, přičemž Eurostat definuje dlouhodobě nezaměstnané osoby jako „osoby patnáctileté a starší, nežijící v kolektivních zařízeních, které nejsou zaměstnané po dobu 14 dnů následujících po šetření, jsou k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebeza-

městnání a hledají práci (v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci nebo nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny ji nastoupit nejpozději do 14 dnů).“⁶⁴

Graf č. 7: Porovnání – Míra nezaměstnanosti v %

Zdroj dat: Eurostat

V monitorovaném období 20 let dosáhlo Německo nejvyšší nezaměstnanosti v roce 2005 (6 %) a nejnižší nezaměstnanost vykazuje v posledním monitorovaném roce 2012 – pouhé 2,5 %. Opačně je tomu v Řecku, které má nejvyšší míru nezaměstnanosti právě v posledním zkoumaném roce 2012, a to přes 14 %. Nejnižší míra nezaměstnanosti zde přitom byla v roce 2008 (3,6 %). Průměrná míra nezaměstnanosti v Evropské unii se 10 let od roku 1992 do roku 2002 držela na hranici kolem 4 %, do roku 2008 pak klesala. V roce 2009 byla průměrná míra nezaměstnanosti v Evropské unii necelé 3 % a následně začala opět růst až ke konečné úrovni 4,9 % v roce 2012.

Pokud srovnáváme změny mezi roky 2008 a 2012 – Německo zaznamenalo pokles míry nezaměstnanosti o 1,5 %, v Řecku narostla míra nezaměstnanosti o necelých 11 % a průměrná míra nezaměstnanosti v Evropské unii se navýšila o 2,6 %.

K poslednímu monitorovanému roku 2012 se může nejnižší mírou nezaměstnanosti chlubit Rakousko, které je následované severními státy: Švédskem a Finskem. Velmi nízká úroveň

⁶⁴ Obecná databáze Eurostatu (česká verze) [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

nezaměstnlosti je i ve státech Beneluxu: v Lucembursku a Nizozemsku. Oproti tomu stát s nejvyšší mírou nezaměstnanosti je pochopitelně Řecko, které je následované Španělskem a Irskem.

6. Závěr

V září loňského roku uplynulo již pět let od pádu americké banky Lehman Brothers. Od tohoto okamžiku se po celém světě stále častěji používá pojem „krize“. K tomu pojmu se váže mnoho dalších přídavných jmen, od krize finanční, hospodářské, dluhové až po krizi celosvětovou. Každý stát se snažil s krizí vyrovnávat jiným způsobem, avšak o Evropské unii jako samostatné instituci se dá říci, že se snažila s krizí bojovat zejména pomocí mnoha legislativních opatření. Zda měly instituce Evropské unie vůbec moc ekonomice nějakým způsobem pomoci nebo případně jaké dopady bude jejich činnost mít do budoucna Evropské unie, je otázka, na jejíž zodpovězení bude třeba si ještě počkat.

Současná finanční krize je velmi často vnímána a popisována jako největší krize od Velké hospodářské krize třicátých let minulého století. Tato finanční krize, která v roce 2008 propukla ve Spojených státech, se díky globalizaci a propojenosti světových ekonomik bohužel velmi rychle začala projevovat i v Evropě. Její počátky lze po prostudování informací přisuzovat měnové politice FEDu, který v podstatě nezodpovědně začal snižovat základní úrokové sazby, aby tím pomohl ekonomice k obnovení. Avšak tento krok měl mimo jiné za následek i to, že se hypoteční úvěry staly dostupné i těm klientům, kteří je po následném opětovném navýšení úrokových sazeb nedokázali splácet. Mezi další příčiny lze nepochybně zařadit i snahy Spojených států o záchranu investičních bank, které nebyly schopny nést následky za vlastní činy, a bez pomoci státu by tak dospěly až ke krachu. Dalším problémem jsou dle mého názoru i fúze bank, díky kterým tak vzniká jen malé množství, ale za to velikých bank, na kterých je pak ekonomika závislá. Riziko bankrotu se tak díky existenci jen několika málo bank stává větší, než kdyby ve státě fungovalo větší množství menších bank.

Vznik současné finanční krize dle mého názoru dokázal selhání institucí a jejich řízení, které si nedokázaly poradit s poklesem ekonomického růstu, což mělo za následek růst nezaměstnanosti v důsledku snížení počtu pracovních míst, tím začalo následně docházet ke snižování spotřeby i poptávky. V konečném důsledku začaly samozřejmě klesat zisky všem podnikům.

Ve své bakalářské práci jsem si kladl za cíl shrnout, zhodnotit a zanalyzovat dopady současné finanční krize na výkonnost vybraných zemí Evropské unie. Na začátku jsem popisoval vznik krize a následné dopady na ekonomiku nejen Spojených států, kde krize začala, ale i na státy Evropské unie.

Konkrétně jsem se zaměřil na dva státy, které jsou diametrálně odlišné nejen svou zeměpisnou polohou, a tím pádem i způsobem zemědělství, ale samozřejmě také rozdílnými dopady světové ekonomické krize na tyto státy. Německo jako členský stát Evropské unie s nejvyšším počtem obyvatel je také jejím nejúspěšnějším a nejsilnějším státem. Díky své fungující a úspěšné ekonomice bylo právě Německo státem, který se podílel na finanční pomoci méně úspěšných států v době krize. Německo má také na rozdíl od Řecka stále kladné saldo obchodní bilance, jeho export tedy převyšuje import. Německo si svůj vysoký podíl exportu drží mimo jiné i díky slabšímu euru. Německo tak shrnutím všech těchto informací dokazuje, že je se svou úrovní hrubého domácího produktu stále nejsilnějším státem Evropské unie a čtvrtým nejsilnějším státem světa.

Oproti tomu Řecko, jehož finanční problémy a solventnost s nimi spojená, jsou v Evropské unii stále velmi diskutované, se stále potýká s dopady krize a v mezinárodním obchodu zůstává z podstatné části jen díky službám a cestovnímu ruchu. Tento rok se Řecko bude potýkat s další zátěžovou zkouškou ve formě předsednictví Rady Evropské unie. Zda se mu podaří zvládnout finanční zátěž předsednictví, bude možné zhodnotit až po uplynutí jeho půlročního období.

Řecký hrubý domácí produkt od roku 2009 stále klesá, stejně jako roste jeho míra nezaměstnanosti, která už v roce 2012 překročila hranici 14 %. Řecký vládní dluh se v roce 2011 dokonce vyšplhal na úroveň 170 % hrubého domácího produktu. Takto vysoký vládní dluh se bude Řecku velmi těžko vyrovnávat, pokud nezmění svůj přístup a nezačne se ke své budoucnosti stavět s větší zodpovědností.

Jedním navrhovaným řešením současné ekonomické krize bylo rozdělení Evropské unie na slabší a silnější státy. K tomuto návrhu nepochybně přispěla i skutečnost vysokého německého exportu, jež je v Evropské unii často diskutován a nezamlouvá se ostatním členským státům, které by naopak ocenily nárůst importu. Principem řešení problému úrovně společné měny bylo rozdělení Evropské unie na slabší a silnější státy. Slabší státy by svým způsobem pak měnu devalvovaly, čímž by si zvýšily svou konkurenceschopnost, a silnější státy by si naopak mohly uchovat euro silnější. Zda tento způsob může být pro Evropskou unii stejně vhodným řešením, jako tomu bylo na příklad v Argentině, která svou měnu také oslabila, je otázka, která poskytne svou odpověď a výsledek až potom, co bude tento postup vyzkoušen v praxi. Také se nabízí řešení snížením platů, které pomohlo Litvě vrátit jí její konkurenceschopnost.

Vývoj a dopady krize měly dle mého názoru jediný pozitivní vliv na fungování Evropské unie, a to právě v oblasti kontroly. Evropská unie musela přiznat, že stávající systémy kontroly nejsou dostatečné, a to ani v oblasti splnění podmínek, ani v oblasti přistupování nových států do Evropské unie. Byla tak svým způsobem donucena vytvořit opatření nová, která budou provádět průběžnou kontrolu, díky níž by se mělo dát předcházet podobným problémům, se kterými se v současné době potýkají téměř všechny členské státy. Domnívám se, že ekonomické problémy v Evropě téměř jistě ještě neskončily a stejně nejistá je do budoucna i důvěra v Evropskou unii, se kterou se již nyní potýká mnoho členských států. Pokud se Evropské unii nepodaří znovu získat důvěru zpět, může se do budoucna stát, že se bude jako mezinárodní organizace potýkat s problémy týkající se vnější reprezentace.

7. Seznam použitých zdrojů

1. DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1
2. ECHAUDEMAISON, Claude-Daniele. Z francouzského originálu přeložila: Marie Bednaříková. *Slovník ekonomie a sociálních věd*. 1. vydání. Praha : EWA Edition, 1995. ISBN 80-85764-13-X
3. HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5
4. KOŠTEKOVÁ, Věra, NOVÝ, Miroslav. *Banky a finanční trhy*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola hotelová, 2011. ISBN 978-80-87411-27-8
5. KOZÁK, Kryštof, WEISS, Tomáš, SCHULZOVÁ, Helena. *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*. 1. vydání. Praha: Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-444-5
6. PEŠTOVÁ, Stanislava, ROTPORT, Miloslav. *Slovník ekonomických pojmů*. 1. vydání. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-898-3
7. ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání. Všeň: Grimmus, 2010. ISBN 978-80-87461-01-3
8. *Business Info* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19044.html>
9. *Business Info* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19222.html>

10. *Byznys ihned* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://byznys.ihned.cz/c1-59024020-burzy-v-roce-2012-akcie-slusne-vydelavaly-kvuli-krizi-ale-ceny-mnohem-vic-kolisaly>
11. *Česká televize - EU v roce 2012: Naděje obnovena* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/208947-eu-v-roce-2012-nadeje-obnovena/>
12. *Český statistický úřad – Statistiky* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29
13. *EurActiv – Evropská unie, portál o EU – Ekonomika a euro* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/rozdeleni-eurozony-by-poskodilo-nemecko-upozornuji-ekonomove-evropska-unie-euro-krize-recko-hampl-mejstrik-navratil-michl-011224>
14. *EurActiv – Evropská unie, portál o EU – Evropa dnes* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/recko-v-cele-eu-co-nas-ceka-pristi-pulrok-011411>
15. *EurActiv – Evropská unie, portál o EU – ESM* [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/evropsky-stabilizacni-mechanismus-010365>
16. *Evropa - Evropská unie - Evropská komise* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_cs.htm
17. *Evropa - Evropská unie - O Evropské komisi* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/about/index_cs.htm

18. *European stability mechanism – About us* [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z WWW: <http://www.esm.europa.eu/index.htm>
19. *Euroskop – Členské státy* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/434/sekce/nemecko/>
20. *Euroskop – Evropská unie a svět* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/>
21. *Euroskop – Zpravodajství* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/9047/22701/clanek/unijni-boj-s-krizi-legislativa-za-kazdou-cenu/>
22. *Eurostat* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW: <ec.europa.eu/eurostat>
23. *Evropská centrální banka - Finanční stabilita* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.cs.html>
24. *Evropská centrální banka – Klíčová data finanční krize* [online]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.cs.html>
25. *Export do SRN* [online]. [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <http://www.expordosrn.cz/article/nemecke-hospodarske-instituty-odmitaji-kvuli-krizi-zveřejnovat-prognoz>
26. *Federal Reserve Economic Data - Effective Federal Funds Rate (DFF)* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://research.stlouisfed.org/fred2/series/DFF/downloaddata>
27. *Federal Reserve System - The Structure of the Federal Reserve System* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>

28. *Finance – makrodata a EU* [online]. [cit. 2013-12-21]. Dostupné z WWW:
<http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/informace/>
29. *Finance.cz – sekce Finance* [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z WWW:
<http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/>
30. *Finmag* [online]. [cit. 2013-12-27]. Dostupné z WWW:
<http://finmag.penize.cz/ekonomika/265510-evropska-krize-jak-to-vsechno-zacalo>
31. *International Monetary Fund - About the IMF* [online]. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/about.htm>
32. *Management Mania – pojem zadluženost* [online]. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z WWW: <https://managementmania.com/cs/zadluzenost>
33. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW:
<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2012/metodiky-esa-95-gfs-1986-a-gfs-2001-9577>
34. *Obecná databáze Eurostatu (česká verze)* [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>
35. *The world bank* [online]. [cit. 2014-01-09]. Dostupné z WWW:
<http://www.worldbank.org/>

8. Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Členské státy EU abecedně

Příloha č. 2: Pořadí předsednických zemí Rady EU do roku 2020

Příloha č. 1: Členské státy EU abecedně

Belgie (1952)	Maďarsko (2004)
Bulharsko (2007)	Malta (2004)
Česká republika (2004)	Německo (1952)
Dánsko (1973)	Nizozemsko (1952)
Estonsko (2004)	Polsko (2004)
Finsko (1995)	Portugalsko (1986)
Francie (1952)	Rakousko (1995)
Chorvatsko (2013)	Rumunsko (2007)
Irsko (1973)	Řecko (1981)
Itálie (1952)	Slovensko (2004)
Kypr (2004)	Slovinsko (2004)
Litva (2004)	Spojené království (1973)
Lotyšsko (2004)	Španělsko (1986)
Lucembursko (1952)	Švédsko (1995)

Příloha č. 2: Pořadí předsednických zemí Rady EU

Časové období	Předsedající země	Časové období	Předsedající země	Časové období	Předsedající země
1. pol. 2020	Finsko	2. pol. 1999	Finsko	2. pol. 1978	Německo
2. pol. 2019	Rumunsko	1. pol. 1999	Německo	1. pol. 1978	Dánsko
1. pol. 2019	Rakousko	1. pol. 1998	Rakousko	2. pol. 1977	Belgie
2. pol. 2018	Bulharsko	1. pol. 1998	Velká Británie	1. pol. 1977	Velká Británie
1. pol. 2018	Estonsko	2. pol. 1997	Lucembursko	2. pol. 1976	Nizozemí
2. pol. 2017	Velká Británie	1. pol. 1997	Nizozemí	1. pol. 1976	Lucembursko
1. pol. 2017	Malta	2. pol. 1996	Irsko	2. pol. 1975	Itálie
2. pol. 2016	Slovensko	1. pol. 1996	Itálie	1. pol. 1975	Irsko
1. pol. 2016	Nizozemsko	2. pol. 1995	Španělsko	2. pol. 1974	Francie
2. pol. 2015	Lucembursko	1. pol. 1995	Francie	1. pol. 1974	Německo
1. pol. 2015	Lotyšsko	2. pol. 1994	Německo	2. pol. 1973	Dánsko
2. pol. 2014	Itálie	1. pol. 1994	Řecko	1. pol. 1973	Belgie
1. pol. 2014	Řecko	2. pol. 1993	Belgie	2. pol. 1972	Nizozemí
2. pol. 2013	Litva	1. pol. 1993	Dánsko	1. pol. 1972	Lucembursko
1. pol. 2013	Irsko	2. pol. 1992	Velká Británie	2. pol. 1971	Itálie
2. pol. 2012	Kypr	1. pol. 1992	Portugalsko	1. pol. 1971	Francie
1. pol. 2012	Dánsko	2. pol. 1991	Nizozemí	2. pol. 1970	Německo
2. pol. 2011	Polsko	1. pol. 1991	Lucembursko	1. pol. 1970	Belgie
1. pol. 2011	Maďarsko	2. pol. 1990	Itálie	2. pol. 1969	Nizozemí
2. pol. 2010	Belgie	1. pol. 1990	Irsko	1. pol. 1969	Lucembursko
1. pol. 2010	Španělsko	2. pol. 1989	Francie	2. pol. 1968	Itálie
2. pol. 2009	Švédsko	1. pol. 1989	Španělsko	1. pol. 1968	Francie
1. pol. 2009	Česká republika	2. pol. 1988	Řecko	2. pol. 1967	Německo
2. pol. 2008	Francie	1. pol. 1988	Německo	1. pol. 1967	Belgie
1. pol. 2008	Slovensko	2. pol. 1987	Dánsko	2. pol. 1966	Nizozemí
2. pol. 2007	Portugalsko	1. pol. 1987	Belgie	1. pol. 1966	Lucembursko
1. pol. 2007	Německo	2. pol. 1986	Velká Británie	2. pol. 1965	Itálie
2. pol. 2006	Finsko	1. pol. 1986	Nizozemí	1. pol. 1965	Francie
1. pol. 2006	Rakousko	2. pol. 1985	Lucembursko	2. pol. 1964	Německo
2. pol. 2005	Velká Británie	1. pol. 1985	Itálie	1. pol. 1964	Belgie
1. pol. 2005	Lucembursko	2. pol. 1984	Irsko	2. pol. 1963	Nizozemí
2. pol. 2004	Nizozemsko	1. pol. 1984	Francie	1. pol. 1963	Lucembursko
1. pol. 2004	Irsko	2. pol. 1983	Řecko	2. pol. 1962	Itálie
2. pol. 2003	Itálie	1. pol. 1983	Německo	1. pol. 1962	Francie
1. pol. 2003	Řecko	2. pol. 1982	Dánsko	2. pol. 1961	Německo
2. pol. 2002	Dánsko	1. pol. 1982	Belgie	1. pol. 1961	Belgie
1. pol. 2002	Španělsko	2. pol. 1981	Velká Británie	2. pol. 1960	Nizozemí
2. pol. 2001	Belgie	1. pol. 1981	Nizozemí	1. pol. 1960	Lucembursko
1. pol. 2001	Švédsko	2. pol. 1980	Lucembursko	2. pol. 1959	Itálie
2. pol. 2000	Francie	1. pol. 1980	Itálie	1. pol. 1959	Francie
1. pol. 2000	Portugalsko	2. pol. 1979	Irsko	2. pol. 1958	Německo
		1. pol. 1979	Francie	1. pol. 1958	Belgie